

AGRICULTURA

REVISTA AGRÍCOLA CATALANA

DIRECTOR: AUGUST MATONS

Doctor en Ciències Agràries

Cap de la Secció Tècnica d'Arbres fruiters de la Mancomunitat de Catalunya

COL·LABORADORS

JOAN AGUILÓ: Director del Laboratori de Patologia Vegetal del Consell Provincial de Foment de Tarragona.

JOAN ÀNGEL I GENÍS: Enginyer, Professor de Fitotècnia en l'Escola Superior d'Agricultura.

JOAN ARUMÍ: Ajudant del Servei Tècnic de Terra Campa.

LLORENÇ BADELL: Enginyer, Ajudant del Servei Tècnic de Viticultura.

GUILLEM DE BENAVENT: Doctor en Farmàcia, Ajudant del Laboratori Químic de la Direcció d'Agricultura.

M. FAURA I SANS: Doctor en Ciències Naturals, Professor de Geologia en l'Escola Superior d'Agricultura.

P. J. GIRONA: Doctor en Dret, Professor de Economia i Legislació en l'Escola Superior d'Agricultura.

MANUEL LLENAS: Doctor en Ciències Naturals, Professor de Botànica en l'Escola Superior d'Agricultura.

P. J. LLORT: Publicista Agrari.

ARNEST MESTRE: Enginyer Director de la Estació Enològica de Felanitx (Mallorca).

CRISTÒFOL MESTRE: Enginyer Director de la Estació Enològica de Vilafranca del Penedès.

VICENS NUBIOLA: Professor de Floricultura en l'Escola dels Bells Oficis.

C. OLIVERAS MASSÓ: Enginyer Director de l'Escola de Viticultura i Enologia de Reus.

CARLES PI SUÑER: Enginyer, Director de l'Escola Superior d'Agricultura i Professor de Mecànica.

J. POCH DE FELIU: Enginyer, Encarregat del Servei Tècnic de Terra Campa.

JAUME RAVENTÓS: Enginyer, Director dels Serveis Tècnics d'Agricultura de la Mancomunitat, i Cap del Laboratori Químic de la Direcció d'Agricultura.

JOSEP M.ª RENDÉ: Cap de l'Acció Social Agrària.

M. ROSSELL VILÀ: Professor de Zootècnia de l'Escola Superior d'Agricultura.

JOAN SALOM: Enginyer, Ajudant del Servei Tècnic d'Arbres Fruiters.

SEGIMON VANDRELL: Enginyer, Encarregat del Servei Forestal.

ERASME M. D'YMBERT: Enginyer, Ajudant del Servei Tècnic d'Enologia.

VALERI SERRA I BOLDÚ :: SECRETARI

SUMARI

En defensa del vi, per *August Matons*. — Es pot sulfatar la vinya estant en flor?, per *Arnest Mestre*. — La parmenteria a Catalunya, per *Pere J. Girona*. — Com són i com haurien d'ésser els nostres pagesos, per *R. Sala Roqueta*. — Les plantes d'adornament de l'illa de Menorca, cultivades i espontànies, per *J. Santamaria Matas*. — La sofisticació dels productes agrícoles, per *A. Rolet*. — Comentaris. — Informació Vinícola, per *Pere J. Llori*. — Informació oleícola, per *Lisini Andreu*. — Informació general. — Notes del Departament d'Agricultura de la Mancomunitat de Catalunya. — Bibliografia. — Consultori. — Ofertes i demandes dels Sindicats.

Direcció i Administració: Escudellers, núm. 10 bis - BARCELONA

**Bàscules
caixes per a
cabals
Pibernat**

**Parlament, 9
Barcelona**

Agricultors!

Empleeu juntament amb els
adobs químics o orgànics el

**Fertilitzador
Radiactiu
H. B. C.**

que és un poderós estimulants
de la vegetació que augmenta
les collites considerablement

Agència general per a Espanya del FERTI-
LITZADOR RADIACIU H. B. C., Bruch,
núm. 42: Barcelona. — De venda en les
principals cases d'adobs d'Espanya.

**SOCIETAT ENOLÒGICA DEL Penedès
SERDÀ, ROS I C.^A - Vilafranca del Penedès**

**APARELLS PER ANÁLISIS DE VINS
PRODUCTES ENOLÒGICS - ADOBS QUÍMICS
SULFATS I SOFRES - MAQUINÀRIA VITI-VINÍCOLA**

**INSTAL·LACIONS COMPLETES DE VINIFICACIÓ
MODERNA PER A CELLERS COOPERATIU**

**DESPATX: Rambla Sant Francesc, 15 - Telèfon 24
TALLERS: Carrer de Misser Rufet, núm. 8 - Tel. 149**

Telegrams "SERDAROS"

En dirigir-vos a les cases anunciadores, citeu AGRICULTURA

AGRICULTURA

REVISTA AGRÍCOLA CATALANA

Dies de sortida: 5 i 20 de cada mes

Subscripció: Barcelona, any: Pessetes 7 - Fora: Pessetes 9 - Número solt: Pessetes 0'50

En defensa del vi

No sempre les qualitats intrínseques d'un producte, són prou per a acreditar-lo. Molt sovint, precisament per causa d'elles, passa el contrari. Confiant en les seves virtuts es creu en l'èxit expontani; els seus mèrits, es pensa, l'imposaran. I no és així; els mèrits no l'imposen perquè ningú es preocupa de fer-los conèixer.

La propaganda és un element de comerç insubstituïble. En les seves mil formes, popularitza la valor veritable d'un producte, o segons les conveniències, crea una valor falsa que asseguri la seva expansió.

Es fresc encara el cas dels xiclets, aquella goma per a mastegar que, junt amb objectes i material útil, ens envien els Estats Units; la reclam variadíssima, incessant, suggestiva els introdueix a pesar del bon gust, de la decència i potser de l'higiene.

Si la reclam té la força de determinar l'aparició d'un vici—i d'un vici irritant—si arriba a crear la necessitat d'una cosa inútil i l'arrela en els costums, què no faria posada sàviament al servei d'un producte útil?

Les coses bones s'han de lloar també i s'han de fer conèixer si es vol que despertin interès. La virtut, precisament perquè és virtut, és recatada i modesta i necessita divulgació per a que tothom pugui apreciar-la.

Mireu el cas del vi. El vi, no hi ha dubte, és una de les coses bones que existeixen al món. No és indispensable per a la vida, però és un d'aquells factors secundaris que contribueixen a fer-la més agradable o menys disgustosa, com vulgueu. Anima, dona forces, predispesa a expansions germanívoles, infundeix un optimisme sa, rialler, contagiós. Penseu en un banquet sistema Wilson, sense ampolles, sense vi; és una festa freda i cerimoniosa on la cordialitat queda cohibida com un foraster vergonyós o tímid.

Però a pesar de la seva bondat intrínseca, el vi necessita apologistes. Molts milions d'homes ignoren la seva existència i bastants milions li tenen declarada, des de fa temps, una guerra a mort. Són els anti-alcoholistes, persones dotades d'una enorme bona fe, molt sovint exaltades

com tots els predicadors de doctrines de redenció, plenes d'un altruisme extemporani que els converteix en sacerdots fanàtics de la religió que volen propagar.

Llur guerra és una guerra violenta i cega d'aquelles que no perdonen. Els arguments que esgrimeixen contra el vi, són dels que fan por: l'alcoholisme, la degeneració de la raça, l'embrutiment de la humanitat...

I no obstant, la lluita contra el vi és injusta, perquè el primer anti-alcoholista, el més poderós, el més actiu, és ell mateix. En els països productors de vi, el flagell social de l'alcoholisme o no existeix o té una extensió insignificant. Catalunya constitueix un exemple lluminós d'aquesta afirmació. A França, únic dels països llatins on l'alcoholisme assoleix proporcions relativament importants, no és el vi la seva causa. Altres licors quines colors han immortalitzat Verlaine i Baudelaire, en són culpables.

* * *

Aquí teniu, en part, implícitament explicades les crisis del vi. Progressió constant de la superfície cultivada amb vinya, intensificació del conreu, augment de producció i augment no proporcional del consum perquè aquest queda limitat pel desconeixement dels uns i per la propaganda contrària dels altres.

Remei? Emprendre una campanya en defensa del vi fins a generalitzar arreu el seu ús. No a Espanya o a França o a Itàlia i en general als països llatins, on el vi té ja molts devots i molts adoradors; però als altres, a aquells que només el coneixen de nom o que no l'han tastat mai o que per a tastar-lo han de pagar-lo molt car.

És aquesta, evidentment, una de les solucions de les crisis vinícoles. Que el vi vagi a Suècia, a Noruega, a Alemanya, a Dinamarca, a Anglaterra, i que substitueixi, en part o del tot, als licors i a la cervesa.

El programa és, doncs: fer-lo conèixer mitjançant una intensa propaganda; contrarrestar les campanyes dels anti-alcoholistes desfent el perjudici que el vi és un alcohòlic perillós; produir vi bo i barat.

Assolirem així dos beneficis: un de particular, evitant noves crisis; l'altre social, contribuint amb el vi a combatre l'alcoholisme.

* * *

Es tracta, com es veu, de que el pagès surti de la reduïda closca on viu i adopti mètodes de lluita moderns.

El camí és avui un xic més planer. A Itàlia, on la indústria enològica pateix també el mal de la inseguretat, s'han adonat de la conveniència de fer conèixer les virtuts del vi o quan menys de demostrar que no és causa de totes les desgràcies que li atribueixen els seus enemics.

L'últim congrés nacional (del qual ha sortit una poderosa Confedera-

ció que uneix a tots els agricultors sense distinció de tendència política o fe religiosa) ha aprovat la constitució d'una *Unió Ilatina per a la defensa del vi*.

Haurém de despreciar aquest ajud poderós que se'ns ofereix? Els interessos de les dues nacions, són, des d'aquest punt de mira, perfectament concòrdants; totes dues desitgen que el consum del vi augmenti i que s'estengui arreu del món.

La lluita per la conquesta dels mercats és una acció successiva que cadascun farà a la seva manera i amb les seves possibilitats.

Ço que interessa és aquesta actuació unida i simultània de tots els productors, que donarà força i eficàcia.

AUGUST MATONS

Es pot sulfatar la vinya estant en flor?

La flor és l'orgue més delicat de la planta. D'una bona treta de raïms i sobretot d'una bona fecundació, depen en primer terme l'abundància o minva d'una collita.

Deixant de banda aquelles varietats quina propensió al corriment (brima) és fisiològica o intrínseca (manca de virtut fecondant del polen, obertura anormal de la corola, etc.) pot ben dir-se que la fecundació es fa bé o malament segons siguin les condicions meteorològiques de l'any. Per a que el raïm surti bé de flor, convenen temperatures constants i més aviat altes. Els canvis atmosfèrics sobtats, els vents massa secs, les pluges abundoses i continuades, perjudiquen la floració. És clar que amb tot això res pot fer-hi el vinyater que ho ha de pendre tal com li donen.

Però no són solament les condicions meteorològiques les que poden desbaratar la fecundació: el mildew, l'oidium, l'antracnosis, l'erinosi, etc., en atacar el raïm provoquen un corriment més o menys greu.

Demés, els tractaments insecticides i anticriptogàmics aplicats en dita època crítica de la vegetació, tenen també influència en aquest acte vital de la planta; el sofre ajuda a la bona fecundació, les sulfatades la perjudiquen. Això és ço que es llegeix en tots els llibres. Convé, no obstant, puntualitzar deixant les coses en son lloc en ço que es refereix a les sulfatades.

Comprovat el fet que les pluges provoquen el corriment, sembla natural que els tractaments líquids influeixin en el mateix sentit. No obstant, pràcticament resulta nulla, almenys en molts casos, dita acció nociva.

Vegin-se les fotografies adjuntes tretes en el Camp Experimental d'aquesta Enològica. Tots els raïms penjaven d'un mateix cep de la varietat mallorquina Fogoneu.

Es ben segur que si haguéssim assaijat un brou àcid, es remarcarien els seus efectes, però aquests no serien ja deguts a l'acció líquida del tractament, sinó a la acidesa del suc.

Els efectes perjudicials del sulfat sobre el raïm, semblen en tot cas, mostrar-se un xic, en temps de pluges continuades, però és precisament en aquestes anyades que no convé descuidar-se. I entre dos mals s'ha d'escollir el més petit. Les pols cúpriques, els sofres sulfatats per exemple, tindran en aquestes ocasions una bona aplicació *com a coadjuvants* en la lluita contra el mildew.

Estudiat en el Camp Experimental d'aquesta Enològica l'efecte de les sulfatades donades en temps de floració, sobre diferents varietats empeltades sobre peus distints, referim aquí els resultats obtinguts en els quatre anys que han durat les experiències:

Dades de les èpoques de floració, pluges i sulfatades:

Anys	Epoques de floració				Pluges			Data de les sulfatades
1917	{	Comença la floració el	25	maig	29	maig	(30 mm.)	} Se sulfata amb suc bordelès neutre la vinya i curosamen els raïms el 5 de juny
		Plena floració	8	juny	30	id.	(23 mm.)	
		Surten de flor	13	id.	5	juny	(1 mm.)	
1918	{	Comença la floració el	20	maig	27	maig	(0,5 mm.)	} El 29 i 31 de maig
		Plena floració	2	juny	29	id.	(5,5 mm.)	
		Surten de flor	7	id.	5	juny	(1 mm.)	
1919	{	Comença la floració el	17	maig	21	maig	(0,6 mm.)	} El 30 de maig
		Plena floració	29	id.	22	id.	(6,7 mm.)	
		Surten de flor	4	juny	1	juny	(5,2 mm.)	
1920	{	Comença la floració el	12	maig	15	maig	(0,2 mm.)	} El 18 de maig
		Plena floració	24	id.	24	id.	(6,2 mm.)	
		Surten de flor	29	id.				

(Per a poder expressar en forma numèrica els resultats obtinguts, a la varietat patró que presentà el defecte amb més intensitat se li assignà la xifra arbitrària 10 i per comparació s'establí la puntuació relativa dels altres.)

Porta-empelt	Varietats	Puntuació relativa				Porta-empelt	Varietats	Puntuació relativa				Porta-empelt	Varietats	Puntuació relativa			
		En 1917	En 1918	En 1919	En 1920			En 1917	En 1918	En 1919	En 1920			En 1917	En 1918	En 1919	En 1920
Murviedro × Rupestris 1202	Fogoneu . .	2	8	9	4	Berlandieri × Riparia 34 E. M.	Fogoneu . .	0	3	0	0	Chasselas × Berlandieri 41 B.	Fogoneu . .	0	0	0	0
	Callet . .	1	9	5	0		Callet . .	1	3	0	0		Callet . .	2	1	0	0
	Sabaté . .	1	7	7	0		Sabaté . .	0	4	0	0		Sabaté . .	0	0	5	0
	Sinsó . .	3	9	9	5		Sinsó . .	0	7	2	0		Sinsó . .	2	0	3	0
	Escursach .	5	9	9	6		Escursach .	1	9	9	7		Escursach .	0	4	5	3
	Batista . .	4	10	10	8		Batista . .	5	8	5	3		Batista . .	2	2	4	2
	Manto negro	3	7	6	3		Manto negro	2	2	0	1		Manto negro	0	1	3	0
	Gargollasa .	4	9	8	5		Gargollasa .	2	6	2	2		Gargollasa .	0	1	4	2
	Mula . .	5	6	4	2		Mula . .	0	3	2	2		Mula . .	0	0	0	0
	Bobal . .	0	9	8	3		Bobal . .	0	4	0	0		Bobal . .	0	0	0	0
	Sumoll . .	0	4	3	0		Sumoll . .	0	3	0	0		Sumoll . .	0	0	0	0
	Parellada .	4	5	2	0		Parellada .	0	2	1	0		Parellada .	0	1	1	0
	Xarel·lo . .	1	3	4	2		Xarel·lo . .	0	4	0	0		Xarel·lo . .	0	1	2	0
	Giró . .	5	7	4	2		Giró . .	5	4	3	1		Giró . .	0	2	3	2
	Valentblanc	7	5	3	2		Valentblanc	2	2	3	0		Valentblanc	3	0	0	0
	Vinaté . .	1	1	1	0		Vinaté . .	0	0	1	0		Vinaté . .	0	0	0	0
	Quigat . .	2	3	2	0		Quigat . .	0	2	1	0		Quigat . .	0	1	0	0

L'estudi comparatiu de les xifres anteriors fa palès que, més que l'acció nociva del sulfat és remarcable la influència o propensió natural a la brima de la varietat i sobretot del porta empelt. El Fogoneu i el Sumoll per exemple no han brimat mai sobre el 41 B.

Conclusions: Les sulfatades fetes amb suc bordelès neutre aplicades estant els raïms en flor no contrarien la fecundació o al menys no la des-torben tant com la literatura vitícola vol suposar.

Raïms no tractats estant en flor.

Raïms sumergits, estant en plena floració, dins d'un pot contenint suc bordelès neutre al 2 per ‰.

Raïms sumergits, estant en plena floració, dins de suc bordelès lleugerament alcalí.

Conseqüència: Si es presenta el mildew en dita època no es dubti en tractar la vinya. Recollim les següents paraules de Mr. Ravaz: «Des de que hi hagi la més petita amenaça de malaltia sulfati's sense temença. El mildew podria endur-se la collita, mentre que la pèrdua deguda al corriment—si n'hi ha—serà poca cosa.»

Per a atenuar el corriment de la flor, cerquin-se peus i varietats poc propenses.

ARNEST MESTRE

Felanitx, juny de 1920

En la societat moderna, l'home val en proporció del que sap. Llegiu per a instruir-vos: sereu més considerats i tindreu els coneixements necessaris per a fer profitosos els vostres esforços.

La partamenteria a Catalunya (1)

I

QUÈ és, doncs, la partamenteria? Si deixeu parlar a un home jurídic, als que modelant llurs expressions sempre dins l'articulat d'una llei escrita cerquen insacular dins el corresponent precepte promulgat la suprema raó de les alcubillesques definicions, vos dirà serè i segur: *una modalitat del contracte d'arrendament en virtut del qual l'amo d'una terra la cedeix temporalment a un cultivador en canvi de cobrar a cada collita una part dels fruits*. No insistiu, per ara, i, en goig de fer veure els contrastos que apareixen a l'intentar definir tan extensa institució, escoltem ço que dirà algun altre dels que llegeixen els Codis i, en ells i per ells s'inspira: *partamenteria és un contracte d'arrendament de serveis pel qual un cultivador pagès se compromet a realitzar els treballs necessaris a un o més conreus rebent en canvi, i com a paga, part dels fruits que s'hagin obtingut*. I ja són dugues les maneres de definir el contracte, o el que sigui, que ara ens deté l'atenció. Per fi, no manquen autors, i entre ells els qui redactaren el vigent Codi civil espanyol, que entenen per *partamenteria un contracte de societat pel qual l'amo d'una terra s'associa amb un pagès per a dur en comú les despeses del conreu, posant-hi el primer la terra i quelcom més i el segon el treball, i també queleom més, i partint-se els fruits segons tal o qual part aliquota convinguda en essent l'hora de la collita*.

Heu's aquí, tres conceptes, ben diferents per cert, que s'han donat de la institució partamenteria jurídicament considerada. ¿És doncs, un arrendament de coses, com volen els primers? ¿És un arrendament de serveis, com asseguren els segons? ¿L'havem de mirar com un contracte de societat com pretenen els últims? Ah, senyors, quin afany en insacular en departaments apriorísticament disposats ço que es resisteix a entrar-hi. L'admirable Dret romà, fruit madur d'un poble de juriconsults, no en té cap culpa de la inadequada pretensió dels juristes moderns en quant malden per a dibuixar i modular els nous contractes segons els models i motllos que aquella civilització creà.

Ocorre en el contracte que ara ens ocupa, ço que ha passat en altres institucions jurídiques d'escaient modern, com el compte-corrent, el contracte de canvi, gens o mal coneguts pels pretors romans. I es clar, ara, cercant dins de quines pautes aquestes institucions han de moure's, no es troba cap motllo que li sigui avinent.

Perquè, senyors, la partamentària no es contracte d'arrendament de serveis, ni de terres, ni de societat. És, només, que contracte de partamentària.

I no us cregueu que en la seva aplicació pràctica deixi de portar conseqüències el que es vegi en tal institució una o altra valor jurídica. Anant de menys a més, en el sentit de la consideració que va tenint el pagès cultivador de la terra, repararem que presa la institució com un contracte d'arrendament de serveis, el partamentar no és més que un treballador que *cobra* una part de fruits a canvi dels treballs que,

(1) Fragment de la conferència donada a Lleida el mes de març d'enguany.

en la finca i conreus del propietari ha realitzat durant un determinat període. En arribant a la dissolució del contracte *no hi cap*, o millor, *no hi cal* el judici de desauçí, com no fa falta, arribada que és l'hora de desfer un contracte de treball. El partamenter, esdevé, acceptat aqueix criteri, un trist treballador o obrer, com ara es diu, sense adherència de cap mena a la terra, ni relació jurídica directa, com no la té el manyà en el taller, ni el mestre de cases en l'obra que basteix.

No cal insistir en que el partamenter és alguna cosa més. La naturalesa d'aqueix treball que no ha de sortir-se del caràcter econòmic i especulatiu, em priva d'endinsar-me i analitzar les essències jurídiques de tal criteri, portat per cert en el articulat d'alguns contractes vigents de partamenteria. Sigui la que es vulgui la lletra i l'esperit dels pactes convinguts, la realitat bo i inquieta dins d'aquesta motllura inadequada i cantelluda, ix al defora per a fer palesa la inadaptació o manca de paral·lisme de ço que afirma un axarreit contracte d'arrendament de serveis i ço que ensenyen irrefutablement els fets vivents.

Vegem si són més afortunats els que entenen que la institució partamentària és un contracte d'arrendament de terres. Arrendament de coses, senyors, és el contracte pel qual una persona cedeix temporalment l'ús d'una cosa mitjançant un preu. L'ús, senyors, s'ha de cedir, no la cosa. Per aqueix concepte les coses fungibles, aquelles que es destrueixen per l'ús, no poden ésser objecte d'aqueix contracte o bé han requerit regles tortuoses d'aplicació. I jo m'he dit, sempre: ¿n'estan segurs, els propietaris que cedeixen l'ús de les mateixes, i no res més? ¿Els sembla a ells, que la sola cosa de que es desposseeixen és el trist ús? I correlativament a aquestes preguntes, ¿ja n'està convençut el pagès arrendatari que només es compromet a usar d'una cosa? ¿No li ve a la memòria l'obligació que contrau de conrear la terra i de conrear-la bé?

¡I això que fins ara només ens havem referit als contractes purs de partamenteria en els quals suposem que la terra està ja en disposició de donar fruits! ¿I en les mil modalitats segons les quals l'economia popular pagesa ha dibuixat tan excelsa institució segons siguin els treballs preliminars que han de fer-se i els conreus arbustius que han de crear-se portant en conseqüència una fatal perllongació en la vida del contracte, hi cap, senyors, la idea exclusiva de l'ús? ¿Per ventura és ús l'aplanar una terra i enquadrar-la? ¿Ho és convertir-la en un fruiterar o en una vinya? ¿Ho és retallar-la en feixes i bastir-hi els convenients marges de pedra? ¿Ho és l'esperar anys i anys a que la terra esdevingui en la producció normal i els assaonats fruits que dongui rescabalin al treballador pagès de les despeses i suors que, feinater, ha posat en la terra de les seves il·lusions?

Ah, senyors! Compareu aqueix marc amb el que va inspirar als legisladors quan dins la llur ment dibuixaren el contracte d'arrendament. Mirem si la partamenteria pot definir-se paral·lelament a l'arrendament d'una habitació, d'una pallissa, d'un pati i àdhuc d'un troç de terra a preu fixo. En aquests casos, tots els deures de l'arrendatari es limiten a usar bé de la cosa, no malmetre-la, i no desgastar-la més de ço que sigui natural.—¡En el cas del pagès partamenter, les obligacions amb bona fe, que són bon xic unes altres!

I no em digueu pas que en aplicar a la partamenteria les obligacions inherents a la creació de conreus arbustius l'hagi tret de pollaguera fent-la sobreixir pel damunt de contractes similars que com la *rabassa morta* i els censals semblen ésser els més indicats per a produir aquells extensius efectes. No, senyors: la pura partamenteria, la que jo en dic a *llarg plaç*, sense màcula ni estigma dels estàndards que dibuixen aquestes últimes institucions, és prou fecunda per a deslliurar en el camp vastíssim de l'economia pagesa, formes culturals a base de conreus arbustius.

No ens endinsem en els incommensurables laberints jurídics, escorcollant novíssims articles del Codi civil, ni tradicionals preceptes de la llei d'Enjuiciament, ni alambicats i documentats considerands de sentències del Tribunal Suprem i àdhuc de Tribunals municipals i Jutjats de primera instància on desgraciades contendes que no han arribat al puig jurídic nacional, que, d'una banda la tasca fora llarga, i d'altra, em cal mantindre'm dins un terreny teòric especulatiu. Mes, que el vestit de contracte d'arrendament de coses amb què vol adornar-se el fet partamentària li vé balder, és cosa palesament certa.

Serà societat, doncs? En la forma que el Codi civil defineix les societats o bé que el Codi de Comerç caracteritza les mercantils, tant les collectives com les anònimes, no s'hi avé pas gens ni gota. Prou sé que en un desgraciat article del primer text legal, caigut allí a la bona de Déu, sense el previ i madur examen que una qüestió delicada per tants caires, i pertanyent precisament al capítol que s'ocupa dels arrendaments, assentà la incongruent afirmació de que el contracte de partamenteria se li aplicaran les regles que el propi Codi dóna pel contracte de societat. Ah legisladors lleugers i repentistes! ¡Ah, erudits que escriviu de memòria, apartats els ulls de la realitat! ¿Com no pesàreu les paraules i examinàreu abans la tempesta de raons que una trista oració gramatical congria després damunt la societat? Jo no vull pas negar que el contracte de partamenteria tingui molts punts de contacte amb el de societat, com no pot negar-se que els té amb el contracte d'arrendament de coses i àdhuc amb el de serveis. Mes ço que no em sé estar de dir és que la partamenteria és *una* societat, no és *la* societat definida pel Codi civil. Serà *una* altra, però no *la* regulada pel text legal. No haig pas, senyors, d'ofendre la vostra suficiència retraient-vos un per un els articles que el Codi civil dedica a reglamentar totes les modalitats, precedents, efectes i conseqüències que poden existir amb ocasió del contracte de societat. Ne tindrè prou en recordar que ni un de sol, senyors, pot ensopagar-se que hi faci referència directa i, àdhuc, que pugui aplicar-se amb sincera convicció i de l'examen de tots ells resulta que els legisladors, en redactar-los, mai tingueren present que la vensa d'aquells preceptes hagués de ser aplicada, en virtut de manament posat en el mateix text legal, a la regulació del contracte de partamenteria.

I essent així, senyors ¿com voleu que no s'hi trobi malament aquesta venerada institució pagesa vestida amb un trajo que no s'és fet per ella, descomptat de mides i usat de mostra i de tall.

DR. PERE J. GIRONA

El fer formiguers és una pràctica rutinària i molt sovint perjudicial.

Com son i com haurien d'ésser els nostres pagesos

UNA FIBLA EN LA NOSTRA PAGESIA

BEN bé podria ésser que fóssim massa benèvolos en qualificar de fibla la sagnia que representa per a la nostra agricultura la plaga social de la despoblació dels camps. Algú potser diria que, en lloc d'una fibla, hi ha en el cos de la nostra agricultura un esboranc per on s'escola la vida dels nostres camps.

Encara que a Catalunya no se'ns ha pintat aquesta plaga amb els negres colors amb què la llum de l'espaordidora realitat la dibuixa a casa dels nostres veïns castellans, no per això ens falta: també la tenim, i en l'ànima de tots els bons pagesos hi ha creada una preocupació.

Aquí, com a tot arreu, està alimentada la despoblació per dos contingents: el dels obrers i el dels propietaris.

A Espanya, on falten estadístiques d'allò que més vital interès té, seria sorprenent que n'hi tinguéssim unes que marquessin la importància i cursa d'aqueix desplaçament de les gents dels camps.

A nosaltres ens sembla, pel que fa referència al contingent dels propietaris, que està al començar d'un estroncament. Servint-nos d'aquell tan conegut exemple de les ondes concèntriques nascudes en un quiet estanyol quan s'hi tira un roc, podríem expressar allò que ens sembla passar actualment amb els pagesos de casa nostra. Al bell mig del cor de la nostra pagesia, encara hi fan estralls les crides xucladores, nascudes de les ganes de viure a ciutat, d'ésser senyor, i de barrejar-se amb ells perquè no es conegui que s'és pagès. Però, d'allà on surten orientacions per a la nostra pagesia, fa temps que es remou fort, perquè a l'esperit dels pagesos catalans hi arribin unes altres ondes més fortes, que no li facin l'efecte de xucladors cap a la ciutat com ara, sinó de fixadors en el camp. I el nostre optimisme ens fa veure que aquest moviment vol ésser ben rebut.

Això mateix es vol fer amb els obrers, però ens figurem que és més difícil d'estabilitzar-los. Ben segur que ni tan sols hi tenen l'esperit adobat per a voler-ho rebre. Nosaltres voldríem fer aquí un estudi de les causes per les quals aquest fenomen de la despoblació té lloc: la complexitat de tals causes no ens permet estudiar-les amb gaire extensió. Totes elles es poden reduir a dues: la creença d'un millorament econòmic, amb el benestar consegüent, és la més poderosa temptació que empeny els camperols a la ciutat; i una altra és que volen viure en el món civilitzat.

En el camp, ells no poden educar bé els fills, no poden sentir ni ajuntar-se a les agradables manifestacions de la vida civil que hi ha en una urbs; al camp només hi troben éssers que són d'horitzons morals reduïts com els seus i que no satisfan les ganes de millora moral que veuen en la ciutat i que volen ells assolir. Es donen compte que en les agrupacions urbanes es viu amb una altra mena de pressa, de rela-

cions, de coneixements: ells sospiten que això els fa superiors als habitants del camp, i volen igualar-se amb els de ciutat.

Aquest és el factor que més influeix en els pagesos que passen de la categoria d'obriers.

Expressat així tan senzillament i a primera vista, no fóra cosa de reprovar, sinó que és digna d'encoratjar, l'emigració dels camps.

Però, en ço que fa referència als motius d'ordre econòmic, estan en una error si creuen que sempre i indefectiblement la millora que busquen està en la vila, i que únicament la indústria pot proporcionar-la. No: quan l'agricultura, per la seva intensitat de treball, per la tècnica encertada amb què es fa, i per la econòmica orientació que la regeix, agafa els caràcters d'indústria, aleshores no és aquesta sola la que dóna beneficis. En dóna també el fer de pagès.

Però en les causes d'ordre moral estan en lo cert. Verament, en la vila, en les urbs, hi ha qualche cosa que no es troba pas entre els pagesos. Certa gràcia, certa cara, certa subtil conversa, un pensar i apreciar els fets i les coses, una mena de gustos i aficions, un posat eixerit, són coses que s'hi troben a faltar. Es com el poliment dels homes el que s'hi troba de menys.

Es precisament del que ens planyíem en articles anteriors.

I, com que l'home naturalment tendeix a la seva millora, disculparíem i simpatisaríem, per bona, amb aquesta tirada a la deserció, si es que no hi cabés cap altre remei per assolir ço que es proposen. Però no, pagesos catalans. Vosaltres sereu homes de la mateixa pasta que els altres, tan bon punt us obstineu a millorar el vostre bagatge espiritual. Tan aviat com necessitats i defectes vostres (que en anteriors articles haureu endevinat) els prengueu per cosa de més importància que no pas ara, i els vulgueu fer evolucionar cap allà on indiquem; vosaltres, per aquest sol fet, us trobareu millor, i no envejareu res d'aquells que avui se us diferencien.

No ens fem pas la il·lusió de creure que això sol sigui prou per a mantenir la gent en el camp; cal un benestar econòmic. Però aquest ha d'ésser parió d'una felicitat espiritual, i sempre aquesta superioritat de l'esperit es necessita per assolir qualsevol millora material.

Ens fem molt bé càrrec de ço que en diem absentisme. Trobant a faltar dins i fora de casa allò que en estades a la ciutat han trobat agradable, deixen aquella i retornen a la urbs a buscar-ho. Qui ho sent més, prenent-hi part més activa, és indubtablement la dona; i ella mateixa, essent la que hauria de guarir el mal, amb la seva actuació, és la que més fortament se'n deixa envair. Fa com els altres quan, per l'orientació que podria donar als sentiments dels de casa i pel govern que exerceix en les coses de la llar, hauria d'ésser la cleda que aturés la boja deserció. No sap pas el mal que fa, ni la part que n'hi toca.

R. SALA ROQUETA

La solució de la major part dels problemes agrícoles està en la maquinària. No desconfieu d'ella, ni li tingueu una cega aversió. Recordeu-vos que som al segle de la mecànica.

Les plantes d'adornament de l'illa de Menorca, cultivades i espontànies ⁽¹⁾

II

D'ORQUÍDEES bulboses n'hi han força espècies, i estan bastant disseminades. S'hi veuen les següents: *Spiranthes autumnalis*, *Limnorchis abörtivum* (cigarrots), espècie que viu paràsita en les arrels de les alzines, i quan surten semblen cigars; *Serapias cordigera*, *S. occulata*, *Aceras pyramidalis*, *Orchis morio*, *O. tridentata*, *O. latifolia*, *O. bifolia*, *Ophrys* (mosques d'ase), *O. tenthredinifera*, *O. bombiliflora*, *O. speculum*, *O. fusca*, *O. lutea*, *O. insectifera*, *O. myodes*, *O. arachnites*, *O. muscaria*, etcètera. La majoria d'elles són tan ornamentals, que a Holanda es cultiven en gran escala, i en els catàlegs les anuncien per centenars. En el terme d'Alayor (costa S.), a primers d'abril d'aquest any he pogut contemplar una magnífica catifa de *Peonia corallina* (pampalònias), situada en la finca de Sant Llorenç, prop de la mar, en una pendent acanalada, comptant-s'hi les plantes per centenars, en plena florida, produint un preciós efecte entre el fullatge bronzejat i la profusió de flors rosa lila. En les costes N. de Mahó abunda el *Crocus Cambersedesii* (safrà bord) i *Cyclamen* (patata moreneta). La *Urginea scilla* (ceba marina) abunda molt: n'hi ha de plantades al peu dels arbres fruiters i diuen que allunyen els insectes dels fruiters. Hi ha *Ornithogalum Narbonense*, *O. Arábicum* (lliri bord), *O. Umbellatum*, *Iris germanica* (gínjol blau), *I. sambucina*, *I. pseudacorus*, *Gladiolus segatum* (espasetes), *Narcissus*. També s'hi troben: *Junquilla*, *N. serotinus* i *N. tazetta*, *Pancratium maritimum*, *Anémone coronaria*...

Entre les altres plantes espontànies són bastant ornamentals, entre les *Ranunculaceas*: *Clematis flamula* (vidriella), *C. cirrosa* (vidauba), *C. semi-triloba*, *C. baleàrica*, *Adonis aestivalis* (ull de perdiu), *Nigella damascena* (aranyes), la *Papaveracea*, *Glaucium luteum* (guixó bord). Les *crucíferes*, pels marges entre les pedres: *Mathiola incana*, *M. sinnata*, *Cheiranthus cheiri* (violier groc), *Alyssum maritimum* (morrissà bord), abundantíssim i florit quasi tot l'any. De les *caparidees*: *Capparis spinosa* (taparera). Les *cistacees*: *Cistus albidus* (estepara blanca), *C. salviefo-*

(1) El senyor Ramon Cugat, enginyer agrícola, ens envia les següents línies que publiquem amb gust: «En el número 10 d'AGRICULTURA, corresponent al 20 de maig, hem llegit un article del senyor J. Santamaria Matas tractant de «Les plantes d'adornament de l'illa de Menorca», que amb tota classe de detalls i noms botànics, descriu magistralment. Però quan la descripció arriba a l'*Asphodelus racemosus* (porrassa), diu equivocadament que, dita planta és desconeguda a Catalunya, i com que això és un error, creiem complir un deure en desfer-lo per mitjà d'aquestes ratlles.

L'articulista està mal informat, ja que en terres ben catalanes com la comarca de Gandesa, i particularment en aquest terme de Bot, que coneixem perfectament, és la planta espontània que més abunda a principis de primavera, tant pel costat d'Horta, Caseres i Batea, com pel de Gandesa i Prat de Compte. Aquí no es dona a la citada planta altra aplicació que la d'aprofitar les seves fulles crues o cuites, i soles o barrejades amb sansa i farinàcees per aliment dels porcs, i les boles o grans, que fa com a fruit, per a jugar la canalla.

No ens guia cap esperit de crítica en fer les anteriors manifestacions, sinó solament desfer l'equívoc i fer constar un fet.

lius, *C. munspeliensis* (estepara negra). Les *tammaricineæ*: *Tammarix gallica* (tamarell). Les *crasulaceæ*: *Sedum album*, *S. acre*, *S. rupestre*, *S. reflexum*, *Sempervivum tectorum* (consolda major). Les *ficoideæ*: *Mesembryanthemum nodiflorum*, *M. cristalinum* (herba de plata, herba gelada). Les *umbeliferes*: *Ferula communis* (canya fètlara), *Crithumm maritimum* (fonoll marí), *Bupleurum protactum* (garravereta). Les *caprifaliaceæ*: *Lonicera implexa* (gavarrera), *L. caprifolium*, *L. periclymenum*. Les *sinantereæ*: *Artemisia arborescens* (donzell), *A. maritima*, *A. Gallica* (donzell marí), *Santolina chamæcyparissus* (camamilla de la Mola), *Evax pygmæa* (molt abundant, notable per ses dimensions reduïdes i fullatge blanc cendrós, en forma de rosetes de tres a quatre centímetres tota la planta; crec que seria molt útil per a mosaicultura). De les *apocineæ*, la *Vinca media* (pruenga) abunda per les vores de camins frescals, entre bardisses, contemplant-se de gener a abril una gran profusió d'estrelles blavenques sobre fons verd d'un aspecte preciós. De les *plumbagineæ statices* n'hi ha unes deu classes. Les *esmilaceæ*: *Asparagus albus* (esparraguera gatera), *A. horridus* (esparraguera de menjar), *Ruscus aculeatus* (brusc: cireretes guingues, cireres del bon pastor). Les palmes estan representades pel *Chamærops humilis* (garballó).

Es notable també l'*Hedysarium coronarium* (clòver), lleguminosa vivaç cultivada per a farratge, destacant-se en la primavera els camps cultivats, com a immenses catifes verdes tapissades de milions de panícules florides de color rosa granate d'un efecte preciós. Com a farratge o ornamental és el *Medicago arborea* (alfals d'arbre) lleguminosa també.

Entre els arbres cultivats: *Robinia pseudo-acácia* (acácia), i *R. var umbraculifera*, *Morus alba* (morera), *M. Nigra* (morer), *Salix Babilónica* (desmai), *Populus alba* (poll blanc), *P. nigra* (poll negre), *Meliazeterac*, *Pawlonia imperialis*, *Ulmus campestris* (om), *Eleagnus angustifolia*, *Ailantus glandulosa*, algun *Aesculus hippocastanum* (castanyer bord) i algun altre. És digne de menció l'arbrat d'una secció de la carretera de Mahó a Sant Lluís, plantada de pins marítims, d'un desenrotllament que formen un túnel sobre la carretera; foren plantats en vista del fracàs de plantacions d'altres arbres anteriors, de fulla caduca. En la secció de carretera de Ferreries a Ciutadella s'hi destaca un gran pi *Pinus halepensis*, notable per ses dimensions; algun altre per l'estil n'he vist en algunes propietats. El dit pi creix espontàniament en grans boscos, i en l'actualitat se'n fa una talla d'aclarida en una sola finca; el contracte es féu abans de la guerra, important unes 150,000 pessetes. El *Quercus ilex* (alzina) abunda bastant, notant-s'hi també alguns exemplars de grans dimensions. Un passeig dels dits arbres, digne de menció, està situat en la finca de Torre-aura, terme de Ciutadella.

Demés, entre les coníferes abunda la sivina (*Juniperus phænicea*), i de cultivats s'hi troben el *Pinus pinea* (pi ver), *Pinus silvestris* (pi bord), *Taxus baccata*, *Taxus erecta*, *Cupressus funebris* (xiprer), etc.

J. SANTAMARIA MATAS

¿De què serveix llaurar i adobar les terres si hi sembreu llavors dolentes que no poden donar bones collites?

La sofisticació dels productes agrícoles

PER a que es vegi la... diguem-ne tranquil·litat dels falsificadors de productes agrícoles, traduïm d'un llibre interessant (1), les següents ratlles que són la ressenya autèntica de l'assemblea general celebrada a París per una Societat que fabrica *conserves higièniques*:

El President.—Senyors: De conformitat amb els estatuts us hem convocat en assemblea general ordinària per a sotmetre a la vostra aprovació els comptes i el balanç de l'exercici de 1908.

Aquest exercici ens ha proporcionat beneficis extraordinaris, en llur major part deguts a la fabricació mecànica del *café*, mitjançant el material perfeccionat que vàrem instal·lar en la nostra fàbrica en el curs de l'últim semestre de 1907.

Com podreu veure, llegint el balanç, aquest material consisteix en premses mecàniques moles, laminadores, torradores, pulidors, etc., que ens han costat 157,235 francs. No podem lamentar aquesta despesa que ens permet produir diàriament uns 1,200 quilos de *café*, que ens costa, compreses totes les despeses, 60 cèntims el quilo. Al principi féiem el nostre *café* amb *farina d'aglans* però els grans tenien l'inconvenient de tornar-se tous i de perdre la lluentó quan es posaven en aigua, la qual cosa en descobria l'origen.

Ara usém *farines de castanya i de blat* lleugerament germinades i reduïdes en pasta que amotllem en forma de grans de *café*. Aquests grans, als quals doném la lluentó mitjançant una substància gomosa, queden durs i lluentos i imiten exactament al *café* natural ben torrat.

Als productes que anteriorment entregàvem als mercats, hem afegit en aquest exercici, altres tres: el *te*, les conserves de *tomàquet* i *carxofes*.

Amb el nostre *te* fet de fulles de ligustre, colorat amb indi, que, com tots els nostres productes, no presenta cap perill per a la salut pública, esperém poder competir aventatjosament amb el *te* ja utilitzat i recollit pels carrers de Shangai, que els exportadors anglesos introdueixen a França en grans quantitats.

Les conserves de *capdells de carxofes*, les fem exclusivament amb *xufles*. Aquesta fabricació és de les més senzilles i barates. Amb una màquina les xufles es tallen en trocets que tenen la mateixa apariència que les carxofes i es conserven amb el mateix procediment.

Les nostres conserves de *tomàquets*, es fan amb pulpa de *carabassa* i *pastanaga* de primera qualitat.

Tenim el gust d'anunciar-vos que, si, com creiem, es realitzen les nostres esperances, les experiències de laboratori que actualment practiquem, ens permetran pròximament posar a la venda un *pebre* artificial, que no desmereixerà en quant a gust i a qualitat, al preu de 50 francs els 100 quilos, quan el millor pebre, el de Java, al qual es podrà comparar sense desmèrit, val 180 francs els 100 quilos.

El Consell d'Administració ha rebut una carta de tres accionistes sol·licitant que gestionem la cotització de les nostres accions en el mercat de valors. Reconeixent la excellent intenció dels que fan la petició, el Consell no creu que convingui accedir a la demanda, ja que hem d'evitar la

(1) A. Rolet. *Las conservas de frutas*. P. Salvat, editor, Barcelona 1919.

maldicència, actuant amb la major discreció possible en la nostra vida social.

Molt alt podem dir, senyors, que la nostra indústria constitueix un progrés cert i irrecusable. Permet entregar al mercat i a preus extraordinàriament reduïts, productes sans, nutritius i higiènics, que proporcionen a les classes laborioses la il·lusió de comestibles que per llur preu elevat queden generalment fora de llurs possibilitats. La nostra indústria és lleial ja que no enganyem a ningú respecte a l'origen dels nostres productes. Tots porten indicacions que no consenten cap equivoc. Així, les nostres *conserves de tòfones*, per exemple, porten en grans lletres «laminetes tofonades per a preparacions culinàries» i les nostres capses de caragols: «Caragols manufacturats, dïts de Borgonya».

Un accionista interromp la lectura de la Memòria.—Deixeu que els periòdics diguin el que vulguin, senyor President; el gossos borden, però a pesar de tot la caravana passa.

El President.—Efectivament es poden desdenyar els atacs inconsiders i sistemàtics, però és necessari declarar-ho aquí, per a edificació d'aquells accionistes nostres que no poden assistir a l'assemblea.

Després els Comissaris llegiren l'informe en el qual constava que els beneficis de 1908 permetien distribuir 80 francs per acció de 100 francs, en lloc de 16 francs com l'any anterior.

A. ROLET

COMENTARIS

Per la Mancomunitat

Pagesos: el govern central, seguint la política històrica, ataca novament a Catalunya, atacant a la seva més genuïna representació, la Mancomunitat.

Un sagrat deure patriòtic, la defensa de ço que és més íntimament nostre, us obliga a estar al costat d'ella per a sostenir-la i amparar-la. Un noble egoisme de classe, la defensa dels vostres interessos agraris, postergats per l'Estat, protegits, en canvi, eficaçment per la Mancomunitat, us obliga a ajudar-la amb totes les vostres forces. No ho oblideu, catalans.

Abans de tot, per sobre de tot, Catalunya!

L'exòde dels camps a les grans urbs

Prement peu d'un estudi d'En Eduard Fernàndez, trobem una encertada manifestació que correspon a una de tantes formes de l'absentisme. Aquella qui es refereix al servei militar obligatori. Per ell, els millors braços del jovent, emigren vers les ciutats on cauen per a sentir-ne un afalac que, poc a poquet, ve a divorciar-los de les tasques dels conreus, preferint-ne aquelles ocupacions burocràtiques més còmodes, però enervadores d'energies.

En tant que arribem a una millor i més racional forma de reclutament, seria tant mateix una pràctica social de millorament que en les ca-

sernes hi trobés el soldat pagès, qualques ensenyances pràctiques i teòriques de ço que demà haurà de menester ensems que li servessin el caliu de la seva tradició pagesa. Se n'ha parlat, mes ¿en quin estat es troba el projecte o quines dificultats presenta que no puguin resoldre's?

El Govern i els pagesos

Per a que veieu que el Govern acostuma a usar dos pesos i dues mesures: unes pels pagesos i unes altres per als que no ho son; unes que caragolen i escanyen, i altres que afavoreixen i ajuden encara que això representi un contrasentit i una injustícia.

Fixeu-vos en la recent reial ordre sobre els periòdics.

Fins ara la intervenció del Govern en el comerç ha consistit en fixar els *preus màxims* de venda. És una intervenció absurda però que té, no obstant, cert aspecte racional i just.

El Govern deia als pagesos: no podreu vendre *a més* de tantes pesetes el quilo. En canvi, als periòdics fa condicions perfectament contràries; fixa el *preu mínim* de venda. Els diaris des d'ara en endavant no es podran vendre *a menys* de 10 cèntims.

Figureu-vos si a nosaltres ens fessin tractes iguals; per exemple: el blat no es pot vendre a menys de 30 o 35 pessetes la quartera; l'oli no pot baixar de 20 pessetes l'arrova.

No cal que expliquem perquè passen aquestes coses tan lamentables.

Els altres tenen força per a fer caure Ministeris; nosaltres no tenim força ni per a defensar-nos quan ens perjudiquen.

Som al segle xx i encara badem...

Assegurances contra la pedregada

Ja està legislat. Aparegué en la *Gaceta* del 27 d'abril la reial ordre circular de Foment del 21 del mateix mes. Els governadors comunicaren als batlles, i aquests als veïnat que la «Mutual Nacional del Seguro Agro-Pecuario» ha emprès operacions del segur contra la pedra amb un plaç per a contractacions.

Bé està. Mes el flagell tindria millor remei sense consell i sí amb una obligació de petit impost general, tal com, per exemple, amb els ingressos per plagues del camp un xic reforçats. Pensar per ara en iniciatives de previsió, és creure en el pèl moixí de les granotes...

Els soldats i les cigonyes

Acoblament estrany, no és veritat? Doncs llegiu:

«Logroño, 10. — Entre los labradores reina enorme pánico por la extensión que adquiere la plaga de la langosta. Al exterminio del insecto se dedican grandes esfuerzos, recorriendo el gobernador los campos, alentando a todos para conseguirlo. El vizconde de Eza accedió a la petición de las autoridades que solicitaban que las tropas coadyuven a los trabajos. Bandadas de cigüeñas contribuyen a la extinción del insecto. Las autoridades estuvieron en Murillo, para cuyo vecindario solicitarán la cruz del Mérito Agrícola, por su admirable comportamiento. El ministro de Fomento ha ofrecido enviar inmediatamente gasolina i planchas de zinc.»

Fixem-s'hi. Un governador adelerat; el ministre de la Guerra movi-

litzant tropa; cigonyes providencials, Creu del Mèrit Agrícola; ministre de Foment amb gasolina i *planxes* (!).

Bon Déu, bon Déu! I dels segurs, què? Res... i fins a una altra llagostada.

L'assemblea dels blataires

No, no temeu; no és pas que volguem escatir-ne un resum. Ha repercutit com és prou per a creure'ns obligats a repetir la tesi de llibertat productora i mercantil. De forma, que la cosa anà meravellosament bé.

Però..., però el senyor León Pernia, representant de la Federació Agrària de Castella la Vella, s'abocà en una improvisació acalorada, a dues manifestacions: una petició incongruent reclamatòria als governs, i una apreciació incongruent del deure pagesívol. Caldrà deturar-nos a considerar abdues declaracions.

En la primera, d'una infantilitat encantadora, demanà la importació d'adobs minerals — va bé, fa? — procurant-los als agricultors mitjançant manlleus—tampoc està mal—«COM ELS CONCEDITS A LA PREMSA I A LES EMPRESES FERROVIÀRIES.»

Però, què, preuat senyor Pernia, verament creu vostè que el quart poder pot anar de bracet amb la Cendrosa? Nosaltres com la Premsa o com les prepotents empreses carrilaires!! Vostè faria un selenita meritíssim—diguem-ho en culte per a refugir l'adjectiu *badoc*.—Ni Espanya és Bèlgica, ni nosaltres som altra cosa que... *pagesos*, comprèn? I el pagès és l'antípoda del periodista... polític. Les tarifes de transport tenen prou eloquència comparant-les amb la taxa dels blats. Trobeu?

I anem a la segona apreciació incongruent. El senyor León Pernia enfront de les ingerències que malmeten indugudament els interessos blataires, acabà aconsellant als agricultors procediments de violència «amb o sense associació.» I aquí hi ha errada, perquè si l'estament pagès visqués estretament, amplement associat, serien possibles les indefensions en què ens trobem? Quin ministre arriscaria projectes sapiguent-se enfrontat per milions d'homes no soferts ni conformats? Certament no seria possible res d'això ni tampoc necessari cap procediment violent si el tacte de colzes fos un fet.

I si no, escolti el senyor Pernia la darrera recomanació que en la mateixa Assemblea feia el diputat a Corts, senyor Matesanz: «Necesitamos asociarnos los profesionales agricultores».

I aquesta sí que és la justa i fins la cançó de l'enfadós pels agraviats amb sordera crònica.

Els efectes de l'anti-alcoholisme als Estats Units

Els diaris i les revistes americanes examinen ara els resultats dels sis o set mesos de prohibicionisme anti-alcohòlic, i els troben bastant satisfactoris.

Una revista de Filadelfia fa notar que els perills que es temien i s'anunciaven no s'han verificat: ni protestes violentes, ni revolucions.

S'ha notat, en canvi, que les demostracions obreres, actualment frequentíssimes als Estats Units com en la resta del món, han tingut un caràcter més educat i més legal sense degenerar en guerrilles pels carrers de les ciutats.

Per altra part, la llei no ha tingut repercussions financeres: els ce-

reals que servien per a la fabricació de la cervesa i el raïm han assolit preus molt elevats perquè s'han trobat aprofitaments que han permès adinerar-los. L'alcohol ha estat substituït per begudes dolces.

Segons algunes estadístiques el prohibicionisme ha disminuït la mortalitat per tuberculosi i els delictes de sang.

Sembla com si comencés un nou període de civilitat pels yankis.

Els jaciments de fosfats descoberts al Marroc

Naturalment no estan dins la zona d'influència espanyola. Pertanyen a França. És una cosa lògica, perfectament concorde amb el destí de l'Espanya històrica.

De totes maneres, espanyols o francesos, el descobriment ha de produir satisfacció entre els agricultors, els quals poden esperar una baixa de preus en els fosfats.

Le Matin, de París, dona els següents detalls referents a la riquesa i a la facilitat d'explotació:

Es tracta d'un jaciment de 70 quilòmetres de llargada i d'una amplada de 5 a 36, que conté, segons càlculs aproximats, varis milers de milions de tones de fosfats d'una puresa (75 a 80 per 100) superior a la dels fosfats d'altres jaciments actualment explotats.

Al preu actual del mineral de 80 a 100 francs tona, el jaciment val més d'un milió de milions.

L'explotació serà fàcil perquè el mineral es troba a flor de terra i els 150 quilòmetres que el separen de la mar es podran salvar sense dificultat amb un ferrocarril, quina construcció no resultarà cara per tractar-se de terrenys plans.

INFORMACIÓ VINÍCOLA

Convindran, penso, els abonats d'AGRICULTURA en que un dels majors turments dels cronistes depèn de la immovilitat dels fets, de la manca de noves.

I fóra el cas nostre si una minúscula observació no ens deslliurés del compromís forçós de la transcripció monòtona. Perquè si atentament examinem aquest *no passa res* a l'hora que som, abocats a una vinenta i no despreciable anunciada collita, trobarem que passa de significatiu el ferm manteniment de preus i la decidida resistència a vendre al so de les sollicituts dels comerciants, que han vingut i venen esgargamejant-se en cridar l'atenció sobre la nul·litat d'embarcs i la indolent actitud dels mercats consumidors. Mes com siga que l'argument té una prova manifesta de parcialitat amb sols considerar els preus de revenda a la menuda, i que aquests semblen posats a posta per anar a l'alça, tenim que la rebequeria dels vinyaters ve fonamentada en no amotllar-se a pagar balanços bons als negociantes a despeses de les seves suors.

Tenim també un altre fet a la vista els que seguim el curs dels trasbalsos de vi desde nostres bótes a les dels magatzemistes i taverners, i és que malgrat ésser l'*aqua fontis* una mena de boteta de Sant Farriol pels detallistes, no arriben els sucs pagesos a satisfer les assedegades goles dels ciutadans... i heu's aquí l'enemic: manca oferta i demana-

dissa, però encara manca més el vi que reclamen els centres compradors.

I per ço entrem a Juliol amb les mateixes cotitzacions de les 3'05 a les 3'50 pessetes grau hectòlitre, sense que el bon creixement i demostració dels fruits facin trontollar als tenedors de bones vinyes, car no serà pas manca de fusta i estiva la que comprometi el preu, com tampoc ho serà la necessitat dels pagesos, posats sortosament, a cobert de les angories que en anys passats els feien malvendre.

No res més hi podem dir com repàs de la quinzena.

PERE J. LLORT

INFORMACIÓ OLEÍCOLA

En Macià, que és un dels pocs diputats que es preocupen de la qüestió dels olis, al seu retorn de Madrid ens diu que ha pogut fer entendre als ministres i al comissari que és necessari concedir un nou permís d'exportació i que aquest serà de 36 milions de quilos, donant torn preferent a les demandes que es rebutjaren en l'últim concurs. Esperem que les gestions del digne diputat de les Borges no siguin infructuoses perquè sols d'aquesta manera podrém evitar una baixa, que avui seria una ruïna per les comarques productores d'olis fins.

Afegeix demés que el Govern, en concedir nous concursos, no treurà cap de les trabes que fins ara ha posat al comerç de l'oli, sinó que encara les augmentarà a fi de poder donar l'oli de taxa a preus més baixos dels actuals. Això en res ens beneficiarà i per evitar-ho tots els olivicultors hauríem de treballar fins a obtenir l'exportació lliure.

També diu que convocarà la tercera assemblea en la qual se suposa es pendran acords seriosos sobre aquest problema que és de vida o mort per la nostra indústria oleícola.

Però en tot això passa temps i més temps, el Govern no acaba de donar els permisos concedits, el mercat continua paralitzat i entre els tenedors d'oli se sent una certa nerviositat que indica el gran desig que tenen de treure's l'oli del damunt.

La quinzena passada ha estat molt moguda, no obstant haver-se fet poques operacions; els corredors dels nostres mercats s'han extès per tots els llocs productors demanant mostres i preus. Aquests han oscil·lat entre 3 pessetes i 3'70 el quilo sobre vagó procedència; les contra ofertes han estat poques i mesurades, i menys encara les operacions portades a terme. Els mercats més animats per la compra han estat Reus i Tortosa, mentre que Lleyda i Borges sols s'han limitat com és llur característica finida la campanya de fabricació, a ésser mercats venedors.

Com a preus fets, tenim d'apuntar una partida d'uns 100 bocois de classe molt superior, on hi havia més de la meitat d'oli fruitat que s'ha ajustat a 3 pessetes quilo sobre vagó Puigvert. Havém de fer notar que el venedor pretenia un preu més elevat i també que fa un quant temps li foren ofertes 3'15 pessetes quilo sense que ho vulgués acceptar; però com les circumstàncies han canviat empitjorant, s'ha decidit per les 3 pessetes, que constitueixen avui un bon preu.

També s'ha fet una altra operació de 70,000 quilos a 2,85 pessetes el

quilo; no podem dir res sobre la classe puix com que es tracta d'un magatzemista, compra oli bo i oli dolent; mes creiem que no era classe molt superior i que en res es podria parangonar amb l'anterior. Afegim demés que l'operació s'és feta sobre vagó Reus i com que l'oli és a Lleyda, això rebaixa encara més el preu.

Posats a dir, o més exactament a xafardejar, direm que a un propietari de Llardecans que té uns 100 o 120 bocois, un comerciant de Tortosa l'hi ha ofert 3'54 pessetes el quilo sobre vagó Lleyda i que no el vol donar. Per què? Ni ell es sap explicar. Ens diu que no el ven perquè en vol a 50 rals el quartà de 3,900 quilos (surt a unes 3'69 pessetes el quilo) i demés perquè a casa seva és costum de vendre al setembre i si no li paguen a aquest preu no vol trencar-la.

Allà ell.

LISINI ANDREU

INFORMACIÓ GENERAL

El president de la Federació Agrícola Catalana Balear, En Carles de Fortuny, que com a representant de l'Institut de Sant Isidre, forma part de la Junta d'Aranzels i Valoracions, ha anat a Madrid per a entrevistar-se amb la Comissió permanent a fi d'aconseguir drets aranzelaris protectors per a les indústries de fabricació de formatges, llet condensada, mantegues, refinació d'olis, etc. Al seu retorn tindrà una ampla reunió amb les representacions d'aquelles indústries establertes a Catalunya, València i Balears.

—*A Vilafranca del Penedès* s'ha constituït un Sindicat Agrícola. Formen el Consell directiu les següents persones: President, D. Antoni Martorell; vicepresident, D. Josep Maria Feliu; tresorer, D. Isidre Hill; secretari, D. Alexandre Borruei; vocals: D. Guillem de Lleó, D. Josep Batlle, D. Felicià Grases, i secretari general, D. Marian C. Roig.

—*El consell de l'Associació d'Agricultors d'Espanya* ha aprovat una enèrgica moció protestant de l'actitut de la Comissió permanent de la Junta d'Aranzels i Valoracions que intenta fixar nous aranzels sense procedir a una ampla informació i queixant-se a l'ensem de la injustícia que representa el fet que en la dita Comissió hi hagi *un sol* representant de l'agricultura. El Consell ha acordat també retirar el seu representant Marquès d'Alonso Martínez, de la Comissió.

—*El Consell provincial de Foment d'Osca* va acordar retornar a la Federació Agrícola Catalano-Balear, una invitació per a l'últim Congrés, per estar redactada en català. Sempre amables, els d'Osca!

—*El senyor Gasset* que és dels que prediquen bé i obren malament, ha presentat un escrit al Govern sollicitant justament mides de previsió davant de la creixent disminució de la producció de blat, i sostenint que és millor preocupar-se des d'ara d'afavorir les sembres que no adquirir més tard el blat a l'estranger o pretendre de resoldre la qüestió creant trabes i dificultats al comerç i a la producció.

—*En l'Assemblea reglamentària* celebrada per la Federació Agrícola Catalana Balear amb motiu del Congrés que es celebrà a Lleyda, fou reelegit president de la dita entitat don Carles de Fortuny, i elegit vice-president don Josep Rovira del Villar, president de la Cambra Agrícola del Vallès.

—*El Sucre de remolatxa i de canya està menaçat.* Un químic americà ha descobert un procediment per a fabricar-lo ràpidament de les serradures. Un quilo de serradures dóna en 10 hores 750 grams de sucre puríssim. El preu del quilo de sucre així obtingut serà d'uns 20 cèntims.

—*La Federació Agrícola de l'Alt Camp de Tarragona*, ha estat declarada Sindicat Agrícola.

—*La Junta de la U. V. C.* ha quedat composta per D. Francesc Santacana, president, D. Faustí Simó, vispresident, i D. Josep Mari, secretari general. En la última reunió celebrada, la junta acordà iniciar una intensa campanya per a contrarrestar la campanya iniciada a Suècia i Noruega contra els vins espanyols.

—*Lliga de defensa de l'Arbre fruïter de Catalunya.*—Aquesta institució, nascuda a Moyà, per obra del gran patrici D. Francesc Viñas, s'ha implantat en altres poblacions de nostra terra, i ara darrerament a Barcelona, per a impulsar una gran propaganda de la mateixa.

S'ha anomenat la següent Junta directiva: President, D. Francesc Viñas; secretari, D. Josep Figuerola Tresols; director artístic, D. Valentí Castanys; vocals: D. Ferran Armengol Tubau, D. Josep M.ª Casabó i D. Tomàs Benet.

—*En els terrers arroçals d'Amposta* s'han provat amb èxit excellent les labors d'un tractor de 26 HP. En tres hores va llaurar-se una hectàrea de terra a 20 centímetres de fondària gastant 8 litres de benzina.

—*Un Sindicat nou* s'ha constituït a la província de Lleida, en el poble de Vilanova de Meyà; es titula Sindicat Agrícola i Caixa Rural de Vilanova de Meyà i comarca.

Formen la Junta Directiva els senyors següents: President, D. Josep Castejon; Vispresident, D. Domènec Garcia; Secretari, D. Josep Olives; Vissecretari, D. Jaume Segon; Tresorer, D. Anton Bataller; Censor, don Anton Castells; Vocals, D. Josep Santacreu, D. Modest Armengol i don Genaro Roca.

—*El Sindicat de Recs pel Canal d'Urgell* ha celebrat a Mollerusa la elecció de Síndics generals baix la presidència de l'Enginyer cap d'Obres públiques de la província.

Resultaren elegits D. Ramon Felip i Galícia, de Lleida; D. Samuel Mestres i Montull, de Tàrraga, i D. Geroñi Bonell, de Bellvís, essent elegits suplents D. Joan Gabernet, don Francisco Iglesias i D. Modest Aldomà.

—*El Banc de Valls* ha comunicat oficialment al Sindicat Agrícola de Montblanc, la resolució de concedir-li un préstec relacionat amb el fi que es proposa de construir un celler cooperatiu.

—*Al poble de Vilaverd* s'ha celebrat una reunió a l'objecte de muntar un celler cooperatiu.

—*La Junta local de plagues* de Sant Sadurní de Noya ha quedat així constituïda: President, Mn. Josep M.ª Rovira; secretari, D. Salvador Oliver; vocals: D. Joan Sala, D. Josep Rovira i D. Antoni Raventós.

—*La Federació Catòlic-Agrària de Barcelona* ha renovat així la Junta directiva: President, D. Firmo de Casanova; vis-president, D. Josep O. Marrugat; tresorer, D. Josep Garró; contador, D. J. Cirera; vocals, R. M. Josep Rovira, R. M. Ramon Forts i consiliari el Dr. D. Joan Ros.

—*El Sindicat del Delta dret de l'Ebre*. — S'han reunit a Amposta, per a estudiar la manera d'oposar-se a les pretensions de la companyia de canalització de l'Ebre, que exigirà un augment en la tributació.

La quota de 10 pessetes per jornal, demanada des d'un començament, gràcies a les gestions de l'alcalde D. Joan Palau, es redueix a 9'50 pessetes.

—*S'ha renovat la Junta* del Sindicat Agrícola de Torroella de Montgrí i sa comarca, quedant així constituïda:

President, D. Víctor Badresa Rigau; Consiliari, Rt. Martí Quintana Gibert; Vice-president, D. Joan Presas Amer; Tresorer, D. Miquel Payet Bou; Secretari, D. Joan Matas Solés; Vice-secretari, D. Martí Coll Hugas; Vocal primer, D. Joaquím Llenas Bohigas; Vocal segon, D. Martí Ferrer Serra; Vocal tercer, D. Fidel Carreras Bou.

Un dels acords de la nova junta consisteix en adquirir una màquina de batre i una de moldre farina per a engreix del bestiar.

El mateix sindicat està construït dotze quadres per a enquistar el bestiar dels associats.

—*En l'hostatge social* del Sindicat Agrícola del partit d'Olot s'ha celebrat reunió de senyors Presidents dels Sindicats del Partit, per a constituir la Secció de compres i vendes collectives. La concurrència va ser nombrosa, acordant-se constituir dita secció i nomenant-se una comissió encarregada de redactar les bases pel millor funcionament de la nova Secció.

NOTES DEL DEPARTAMENT D'AGRICULTURA DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

El doctor Faura, professor de Geologia, ha estat a Manresa per a estudiar la potabilitat de les aigües que proveeixen aquella població.

—El dia 16 del mes passat acabaren les classes a l'Escola Superior d'Agricultura. Els examens de fi de curs, començaren el 19 i acabaren el dia 30.

—L'enginyer agrícola N.^a A. Daneo, ha estat nomenat ajudant de l'Institut de Mecànica aplicada, recentment creat.

—L'ajudant d'Enologia, N.^e E. d'Ymbert, ha visitat les obres dels cellers cooperatius de Falset, Marsà i Guiamets, i en companyia d'una comissió de Terrassa, ha visitat els cellers de la Conca de Barbarà i de l'Alt Camp de Tarragona. Ha estat també a Sant Jaume dels Domenys per a tractar de la construcció d'un celler cooperatiu.

—L'ajudant de Viticultura, en Llorenç Badell, ha estat a visitar el camp experimental de Barbarà, i el de Terra Campa, en Joan Arumí, ha visitat els de Sort, Peramola, Noves de Segre i Vilanova de Meià.

—A l'Institut de Mecànica Aplicada han començat els treballs preparatoris per a l'organització del concurs de tractors que es celebrarà aquesta tardor.

Bibliografia

LE NOSTRE PIANTE INDUSTRIALI.—Vittorio Peglion.—1 vol. de 161 pl. 450 lires.—Editor, Nicola Zanichelli.—Bologna.

Tracta aquest llibre de les principals característiques de conreu i sobretot del comerç de les plantes industrials més importants: canem, cotó, bledarava sucrera, tabac, etc.

La reconeguda competència de l'autor, professor de la Facultat d'Agronomia de Bolònia i la seva llarga pràctica agrícola en una comarca on el conreu de les plantes industrials constitueix una de les principals fonts d'ingressos per a l'agricultor, li han permès d'escriure un llibre breu, però ple de doctrina i sumament interessant.—T. T.

MANUAL DE AGRICULTURA Y DE CONSTRUCCIONES E INDUSTRIAS AGRÍCOLAS Y PECUARIAS.—José Bayer y Bosch.—Un volum de 800 planes, 18 pessetes.—Francesc Puig.—Editor.—Barcelona.

Dels tractats generals d'Agricultura que s'han publicat a Espanya en els últims cinquanta anys, un dels millors és, sens dubte, aquest d'en Bayer, del qual ha aparegut ara la segona edició, elegant i profusament il·lustrada.

És una obra senzilla a l'alçada de totes les intelligències i de totes les cultüres, on els pagesos poden trobar dades concretes sobre la major part dels conreus i de les indústries que interessen a Catalunya.—A. M.

PER LO SVILUPPO TECNICO DELLA NOSTRA AGRICOLTURA.—Mario Castelli.—Un volum de 106 planes, 3 lires.—Editor, Nicola Zanichelli.—Bologna.

El període d'activa reconstrucció que a través es caracteritza sobretot per l'interès que desperten les qüestions agràries i que es manifesta amb l'estudi curós de les condicions en les quals es desenrotlla la producció agrícola.

En el llibre del senyor Castelli s'estudien en ràpida síntesi qüestions tècniques de la més alta importància per a l'agricultura: recs, sanejament, regisme de les aigües, habitacions rurals, empleu de maquinària, etcètera, i acció oficial per a promoure i fomentar el progrés agrari. Són tots problemes que interessen també d'una manera particular al nostre país.—A. M.

Per a fer bon oli, per a fer bon vi s'ha d'ésser soci d'un Sindicat.

CONSULTORI

En aquesta secció es respondrà gratuïtament a totes les consultes que facin els senyors subscriptors.

J. P. M. SANTA COLOMA.—Pot dirigir-se a una drogueria qualsevol on segurament ho trobarà.—X.

G. R. M. ARBECA.—La calç sola no destrueix el mildiu. L'únic remei eficaç és el sulfat de coure. Li aconsellém que no faci d'aquestes proves si vol salvar la collita. Miri que el mildiu és un mal enemic que no perdona.—E.

R. S. A. BELLPUIG.—No cregui mai, per sistema, en els productes de composició desconeguda ni en aquells que serveixen al mateix temps per a dues o tres coses; per exemple: que combaten una malaltia i serveixen d'adob. I desconfii sobretot si porten un nom estrany que no se sap què vol dir. Amb aquests tres indicis té més de suficient per a no deixar-se enredar. No cregui tampoc en els informes i cartes certificant l'utilitat del producte perquè solen ésser inventades, o pagades, o interessades.—C. O. M.

P. S. TARREGA.—En aquests moments no és fàcil poder-li indicar un tractor que reuneixi totes les condicions que vostè desitja. Potser no n'hi ha cap encara.

A l'estranger s'han fet ja molts concursos; però els resultats publicats no permeten treure una conclusió com la que vostè voldria.

El millor és que calmi un xic les seves presses i esperi el concurs que celebrarà la Mancomunitat aquesta tardor. Allí veurà tota mena de tractors i podrà escollir després d'haver observat llur feina.—L. M.

Ofertes i demandes dels Sindicats

El Sindicat Agrícol de Balaguer i sa comarca desitja comprar arròs benlloc i arròs bomba superior.

També necessita relles dels números 0, 1 i 1 llarg.

El Sindicat Agrícol de Balaguer ofereix cànem en rama, cànem pentinat i estopes.

OLIS

COMISSIONS i
REPRESENTACIONS

LISINI ANDREU

Comerç, 3 : LLEYDA : Telèfon 411

ARBRES

Selecció d'arbres per a repoblació de riberes

Plançons de POLLS BORDILS

reconeguts en el XIV Congrés de la Federació Agrícola Catalano-Balear, com una de les classes de població de major producció

Carolines = Plàtans = Acàcies

Albes = Pollancs de totes classes

.....

Miquel Bosch Batlle
BORDILS (Girona)

SINDICATS

AGRÍCOLS I VINATERS

PER a tota mena de
tines per a vi, basses per aigua i construccions de CIMENT
ARMAT, la casa

LLUIS SANS

CARRER TRAFALGAR, 14

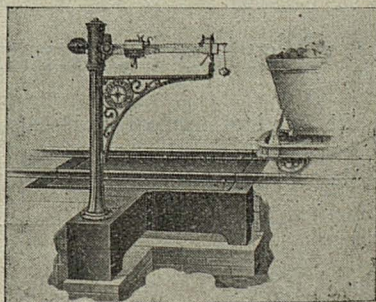
BARCELONA

té establerta una secció especial de pressupostos i plànols.

BÁSCULES

ARISÓ

SANS, 12 : BARCELONA

Báscula model 253 per a pesar vagonetes

Les utilitzen en quasi tots els Sindicats, magatzems d'olis i vins i indústries, per llur duració, seguretat i exactitud.

Caixes d'acer per a guardar valors

per a obrir amb clau i sense clau. — Demani dibuixos i preus a

ARISÓ : Sans, 12 : BARCELONA

En dirigirvos a les cases anunciadores, citeu AGRICULTURA

Deu vostè

per a obtenir millor resultat en el tractament contra el «*mildew*» de la vinya, aplicar el

CALDO BORDELE'S

“ENOL”

i economitza el producte i farà millor treball si l'aplicació és feta per mitjà dels aparells pulveritzadors ECLAIR Vermorel i EXCELSIOR Gobet, legítims.

VICENS VILA CLOSA

(Successor de Kegels y Vila)

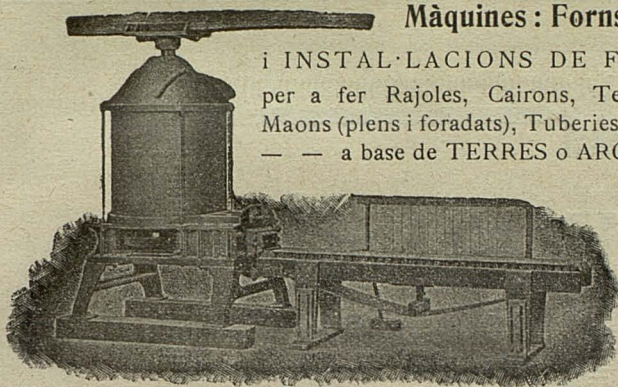
Passeig de Gràcia, 88 : Telèfon 1338 G.

BARCELONA

Maquinària viti-vinícola : Productes enològics i anticriptogàmics.

Demani
prospectes

En dirigir-vos a les cases anunciadores, citeu AGRICULTURA

Màquines : Forns : Accesoris

i INSTAL·LACIONS DE FÀBRIQUES
per a fer Rajoles, Cairons, Teules, Totxos,
Maons (plens i foradats), Tuberies o Canonades,
— a base de TERRES o ARGILES —

PREMSES,
AMASSA-
DORES,
MOLINS,
MATXA-
CADORES,
GARBE-
LLADO-
RES

— Màquina, moguda a força animal,
fabricadora de materials d'edificació, amb fangs o argiles

MESCLA-
DORES de
morter, etc.

Instal·lacions de FABRIQUES de CALÇ i CEMENTS

Màquines i Motllos per a
fer: BLOCS, MAONS, CO-
LUMNES, CORNISES i al-
tres objectes d'ornamenta-
ció amb CIMENT i ARENA

ESTUDIS i PROJECTES

J. F. Villalta, c. E.

(Apartat de Correus)

BARCELONA

MOTORS I BOMBES GARDNER

INSTAL·LACIONS COMPLETES PER
A REGAR, FORÇA MOTRIU I AIXECA-
MENT D'AIGUES, PER MITJÀ D'ELEC-
TRICITAT, GASOLINA O GAS POBRE

J. MAÑÉ I ANÉ

SUCCESSOR DE BADIA I MAÑÉ

TRAFALGAR, 11

BARCELONA